

Här kommer astrotonåringarna!

av Ulf Jonsson och Shahid Saleem (text och bild)

Amatörastronomen Shahid Saleem hade en dröm, en galen idé: i april blev drömmen verklighet. Det handlar om det astronomiläger som genomfördes på Barnens Ö i våras i samband med astronomiårets 100 timmar astronomi.

Fyrtiofem högstadieungdomar, med nästan jämn könsfördelning, från olika delar av landet hade anmält sitt intresse för att delta i astronomilägret. Tillsammans med ledarna blev det 60 personer som firade 100 timmar astronomi på Barnens Ö. Bland ledarna fanns Anders Wettergren (Norrköpings astronomiska klubb), Christer Kjellner från teleskopföretaget AstroSweden, Assi Süer från Slottsskogsobservatoriet i Göteborg, Ulf Jonsson (Norra Sveriges amatörastronomer) och initiativtagaren Shahid Saleem från Stiftelsen Egna Vingar.

Lägret ordnades av Stiftelsen Egna Vingar i samarbete med Unga Forskare, Studieförbundet, Svenska astronomiska sällskapet, Rymdgymnasiet Kiruna och AstroSweden AB. Flera prominenta personer hade skickat hälsningar till deltagarna: Gösta Gahm, ordförande i Svenska astronomiska sällskapet, Jan Björklund, utbildningsminister och John Dobson, världsberömd amatörastronom och konstruktör av den teleskoptyp som bär hans namn.

Eftersom det inte gick att observera på fredagen, ordnades grupparbete för deltagarna. De fick i uppgift att hitta på en planet och skapa ett liv som sedan skulle presenteras av varje grupp inför de andra. Det blev en livlig diskussion i varje grupp om vilka egenskaper just deras planet ska ha, avstånd från moderstjärna, atmosfär, gravitation, hur livet ska se ut och vilka egenskaper ska det ha. Deltagarnas fantasi och uppfinningsrikedom var imponerande, vilket inte minst märktes i samband med presentationerna.

Under lördagen höll Helena Holma och Felizia Schnell, elever från Rymdgymnasiet i Kiruna, ett föredrag om

astronomi på Rymdgymnasiet. Då ingick också ett fyndigt experiment som gick ut på att hoppa jämfota så långt som möjligt. Sedan hoppade man en gång till med en ryggsäck på ryggen som var full av stenar. Den nya vikten motsvarade hur det skulle vara att göra motsvarande hopp på jätteplaneten Jupiter. Om det funnits en yta på Jupiter att hoppa på, vill säga.

Föredrag och observationer

Programmet innehöll flera föredrag, observationer, grupparbeten, tipspromenad, med mera. Alla deltog i den astronomiska tipspromenaden, som var anpassad till deltagarnas ålder, och vinnare blev Malin Larsson från Järfälla. Anders Wettergren hade två föredrag med titlarna "Varför astronomi" och "Resa genom solsystemet", medan Assi Süer, berättade om sökandet efter liv på andra planeter. Ulf och Christer gick igenom olika typer av teleskop och hur de fungerar, samt gav några observationstips för nybörjare. Åtta olika teleskop fanns alltid uppställda; refraktorer med linsdiametrar mellan 66 och 110 mm, två Dobsonteleskop (25 cm respektive 30 cm), samt en datoriserad Nexstar 28 cm och en Coronado med H-alfafilter. För att även nybörjare skulle kunna navigera på himlen använde vi sökmanicken mySKY. På lördag eftermiddag observerade vi solen med refraktorerna och både vanligt filter och H-alfa. Mycket fina protuberanser syntes med H-Alfa, men solfläckarna lyste med sin frånvaro. Under kvällen var månen vacker men ljusstark. Terminatoren visade sin bästa

Solobservationer på dagen. Till vänster: Sohag Mirza kollar solen genom ett H-alfafilter.

Caroline André Jupiterhoppar. Rymdgymnasiets Helena Holma ser på.

En tänkbar utomjording.

sida, med många kratrar och andra formationer. Ljuset från månen gjorde att ljussvaga djuprymdsobjekt bara syntes som svaga, diffusa fläckar. Saturnus låg fint till och var det objekt som uppskattades mest av deltagarna.

Vi var igång hela tiden. Som ledare fick vi göra flera turer till ICA-butikerna i närheten för att köpa mer mat (tonåringar är duktiga på att äta) och skjutsa deltagarna mellan förläggningen och konferensbyggnaden. Matgänget, under ledning av Häkan och med stöd av Sara och Danial, Jocke och Ville, hårdrockare i bandet Discordant Silence, hade fullt upp. De ställde upp med matlagning, diskning

Tillsammans ska vi erövra världen

Från början var det ingen självklarhet att jag skulle åka till ett astronomiläger norr om Stockholm. Jag bor i en skånsk by som heter Ljungbyhed, och jag bor inte ens inne i byn. Men efter ett tag när jag hade tänkt på det lite – varför inte? Direkt när jag kom dit kände jag att detta skulle bli en helg jag sent skulle glömma; alla var jättetrevliga från allra första början.

Här hade ett femtiotal ungdomar samlats, mestadels stockholmare insåg jag, som alla mer eller mindre älskade astronomi. Det var hyfsat många som kom ensamma, eller i små grupper, och detta gjorde att det inte tog lång tid innan alla blev mycket goda vänner. Första kvällen stannade vi inne då det var molnigt ute, och då delades vi in i grupper som sedan fick i uppdraget att sätta ihop en egen planet med ett helt nytt ekosystem. Detta fick oss att för första gången lära känna varandra genom att skapa något tillsammans med människor man inte känner. Det gick förvånansvärt bra och fantasin sprudlade.

Programmet för lägret var verkligen jättebra; föredragen var ledda av kunniga amatörastronomer. Och det måste vara första gången i världshistorien som så många lärt sig så mycket efter så lite sömn! Observationerna var förstas höjdpunkterna. Det är nog ingen som inte har nämnt dem för sina kompisar när man kommit hem för att skryta lite! Saturnus, solens protuberanser, M 51 och Orionnebulosan, bara för att nämna några objekt som studerades.

Tyvärr går tiden fort när man har roligt, men jag lärde mig otroligt mycket av ledarna som var däre. Många användbara kontakter har knutits, och eftersom att alla ville ta vara på allt och för att vi skulle kunna hålla kontakten så har vi startat en grupp i Facebook och bytt e-postadresser med varandra, allt för att inte gå miste om det som hände under helgen. Jag ser fram emot att en dag träffas och tillsammans erövra världen, bidra med nya upptäckter och minnas att grunden lades på ett astronomiläger på Barnens Ö utanför Norrtälje i april 2009.

Frida Stenebo

och städning dag som natt. Alla deltagare fick diplom och i utvärderingarna kunde vi konstatera att alla hade haft roligt. Vi tog till oss konstruktiv kritik inför nästa liknande tillfälle. Trötta, men lyckliga, lämnade vi lägret den 5 april. Vi bär med oss en förhoppning om att vid lämpligt tillfälle kunna upprepa arrangementet!

Bilderna från lägret finns på stiftelsens hemsida: www.egnavingar.se. ★

ULF JONSSON är amatörastronom och medlem i Norra Sveriges Amatörastronomer. SHAHID SALEEM är amatörastronom och pilot och driver Stiftelsen Egna Vingar.